

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2020

**REKENINGKUNDE V2
BESTUURSREKENINGKUNDE, INTERNE OUDIT
EN BEHEER**

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye, 'n 1 bladsy-formuleblad en 'n
10 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n FORMULEBLAD met finansiële aanwysers is by die vraestel aangeheg. Jy mag dit gebruik indien nodig.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD (Minute)
1	Rekonsiliasie	34	25
2	BTW en Voorraadwaardasie	40	30
3	Vervaardiging en Kosteberekeninge	50	45
4	Vaste Bates	26	20

VRAAG 1: REKONSILIASIE EN DEBITEURE-OUDERDOMSONTLEDING**(34 punte; 25 minute)****1.1 BANKREKONSILIASIE**

Die boekhouer van Mercure Beperk het die Bankstaat op 31 Julie 2020 ontvang en met die Kontantjoernale vir Julie 2020 vergelyk.

GEVRA:

Gebruik die nodige inligting en voltooi die Bankrekonsiliasiestaat op 31 Julie 2020. Bereken ook die korrekte saldo vir die Bankrekening in die Algemene Grootboek. 'n Bankrekening word nie vereis nie.

(8)**INLIGTING:**

- A.** Op 31 Julie 2020 toon die Bankstaat 'n gunstige saldo van R3 600.
- B. Item op die Bankstaat vir Julie 2020 wat NIE in die Kontantjoernale voorkom nie:**
- 'n Deposito van R3 800. Dit het aan die lig gekom dat Mercure Beperk se rekening verkeerdelik gekrediteer is. Die bank sal die fout in Augustus 2020 regstel.
- C. Items in die Kontantontvangste- en Kontantbetalings-joernale wat nie op die Bankstaat voorkom nie:**
- Deposito op 29 Julie 2020, R15 200
  - Tjeks:
    - Nr. 231   R2 020 (gedateer 26 Julie 2020)
    - Nr. 235   R1 570 (gedateer 31 Augustus 2020)
- D. Ongemerkte item in die Bankrekonsiliasiestaat vir Junie 2020:**
- Tjek nr. 156, R2 860 (gedateer 5 Januarie 2020)

1.2 DEBITEURE-OUDERDOMSONTLEDING

Jy word voorsien van die ouderdomsontleding van debiteure op 31 Mei 2020.

Voorwaardes vir debiteure:

- Alle rekeninge moet binne 30 dae betaal word en 2% korting sal toegestaan word.
- Indien enige rekening nie binne 60 dae betaal word nie, sal 5% rente gehef word.
- Indien 'n rekening nie binne 90 dae betaal word nie, sal die rekening oorhandig word.

NAAM	>90 dae	90 dae	60 dae	30 dae	Lopend
D Daydream		90			
G Goodfella				1 550	4 200
H Hastie					3 250
P Platsak	4 250				
S Skinflint		880	3 500	1 525	2 185
TOTAAL	4 250	970	3 500	3 075	9 635

- 1.2.1 Hoe is die opstel van die Debiteure-ouderdomsontleding van hulp wanneer dit kom by beheer oor debiteure? (3)
- 1.2.2 Hoeveel is debiteure op 31 Mei 2020 verskuldig? (2)
- 1.2.3 Vir watter debiteur sal jy graag 'n kredietverwysing wil gee? (2)
- 1.2.4 Watter debiteur gaan 'oorhandig word' en wat beteken dit? (3)

1.3 KREDITEURE-REKONSILIASIE

Dolphins Diving Equipment het 'n groot personeelomset in hul rekening-afdeling gehad wat daartoe gelei het dat onervare boekhouders die Krediteurekontrolerekening, sowel as die Krediteurelys, moes opstel. Jy word gevra om te help.

- 1.3.1 Wat is die doel van die rekonsiliasie van die saldo van die Krediteurekontrole-rekening met die totaal van die Krediteurelys in die Krediteuregrootboek? Gee TWEE punte. (4)

- 1.3.2 Bereken die korrekte saldo van die Krediteurekontrolerekening en die korrekte totaal van die Krediteurelys. Voorlopige saldo vir die Krediteure-kontrolerekening is R74 715 en die totaal vir die Krediteurelys is R32 595.

'n Onderzoek het die volgende foute en weglatings uitgelig.	
A.	Die totaal van die Krediteurelys is met R900 te min opgetel.
B.	Krediet aankope van Micro Bpk. vir R3 720 is in geen joernaal aangeteken nie.
C.	Handelsvoorraad teruggestuur aan Epress Bpk., R720, is korrek aangeteken in die KAJ, maar as R270 na die krediteur se rekening oorgeboek.
D.	Die boekhouer het die totaal van die Krediteurekontrolekolom in die KBJ, R16 400, na die kredietkant van die Krediteurekontrolerekening oorgeboek.
E.	Makro & Kie het Dolphins Diving Equipment met R43 rente belas omdat hul rekening nie betyds betaal is nie. Die boekhouer het nie geweet hoe om dit aan te teken nie.
F.	'n Faktuur vir R8 870 vir voorraad op rekening aangekoop van Mini Mark, is korrek aangeteken in die KJ, maar is nie na hul rekening oorgeboek nie.

(12)

34

VRAAG 2: BTW EN VOORRAADWAARDASIE**(40 punte; 30 minute)****2.1 BTW-BEGRIppe**

Verander die onderstreepte gedeeltes in die volgende sinne om die stellings WAAR te maak. Skryf die antwoord teenoor die vraagnommers (2.1.1–2.1.2) in die ANTWOORDEBOEK.

2.1.1 BTW is betaalbaar aan die Suid-Afrikaanse Reserwebank. (1)

2.1.2 BTW word teen 14% op vrugte en groente gehef. (1)

2.2 BTW-BEREKENINGE

Peter Handelaars is 'n besigheid wat geregistreer is vir BTW. Die standaardkoers vir BTW is 15%.

GEVRA:

Bereken die korrekte bedrag BTW wat die besigheid moet betaal.
Toon ALLE berekeninge. (12)

INLIGTING:

John, die boekhouer, het die BTW-kontrolerekening vir die belastingperiode wat eindig op 31 Mei 2020 voorberei, en die BTW-bedrag betaalbaar as **R43 820** bereken.

Die interne ouditeur het egter die volgende foute en weglatings geïdentifiseer en dit moet nog in berekening gebring word om die korrekte bedrag BTW betaalbaar te bereken..

A	Verkoopfakture weggelaat uit die Debiteurejoernaal, BTW ingesluit	R10 833
B	Beskadigde goedere teruggestuur aan verskaffers, BTW uitgesluit	18 600
C	BTW op diverse besigheidsuitgawes uitgelaat	6 818
D	BTW op korting ontvang van verskaffers	756
E	BTW op oninbare skuld ingevorder	112
F	BTW op oninbare skuld is aan die verkeerde kant van die BTW-kontrolerekening aangeteken	92

2.3 VOORRAADWAARDASIE

Joker Winkels verkoop dames- en manshorlosies.

- Dameshorlosies word vanaf Duitsland ingevoer.
- Manshorlosies word plaaslik vervaardig.

Die finansiële jaar eindig op 31 Augustus 2020.

GEVRA:

2.3.1 Bereken die volgende met betrekking tot die dameshorlosies op 31 Augustus 2020:

- (a) Waarde van eindvoorraad (5)
- (b) Koste van verkope (5)
- (c) Voorraadhoudingsperiode (in dae), deur gemiddelde voorraad te gebruik (4)

2.3.2 Bereken die volgende met betrekking tot die manshorlosies op 31 Augustus 2020:

- (a) Waarde van eindvoorraad (7)
- (b) Verkope (3)

2.3.3 Verduidelik waarom die besigheid verskillende metodes gebruik om elk van die tipes horlosies te waardeer. Gee EEN geldige punt. (2)

INLIGTING:

- A.**
- Die besigheid gebruik die volgende metodes om die horlosievoorraad te waardeer:
    - Dameshorlosies – spesifieke identifikasie
    - Manshorlosies – geweegde gemiddelde
  - Geen horlosies het verlore geraak of is gesteel gedurende die afgelope finansiële jaar nie.

B. Inligting rakende dameshorlosies:

	EEN- HEDE	EENHEIDS -PRYS	TOTALE BEDRAG	EENHEDE VERKOOP	TOTALE VERKOPE
Beginsaldo	12	R6 500	R78 000	11	R125 125
Aankope:	35		R252 000		
September 2019	15	R6 800	R102 000	10	R119 000
Januarie 2020	12	R7 300	R87 600	10	R127 750
April 2020	8	R7 800	R62 400	5	R68 250
	47		R330 000	36	R440 125

- Die kosprys van dameshorlosies sluit vervoerkoste en doeaneregte in.
- Hierdie horlosies word teen 'n winsgrens van 75% op kosprys verkoop.

C. Inligting rakende manshorlosies:

	EENHEDE	EENHEIDS- PRYS	TOTALE BEDRAG
Beginsaldo	95	R340	R32 300
Aankope:	675		R259 900
September 2019	320	R375	R120 000
Januarie 2020	210	R390	R81 900
April 2020	145	R400	R58 000

- Manshorlosies word teen 'n vaste verkoopprys van R520 elk verkoop.
- Koste van vervoer van manshorlosies vanaf plaaslike verskaffers beloop R11 950 vir die finansiële jaar en is nie in die bogenoemde bedrae ingesluit nie.
- Op 31 Augustus 2020 was daar 92 manshorlosies in voorraad.

VRAAG 3: VERVAARDIGING EN KOSTEBEREKENINGE**(50 punte; 45 minute)****3.1 BEGRIPPE**

Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs 'waar' of 'onwaar' teenoor die vraagnommers (3.1.1–3.1.2) in die ANTWOORDEBOEK.

3.1.1 Vraggeld op grondstowwe aangekoop verhoog die koste van grondstowwe uitgereik vir produksie. (1)

3.1.2 Kommissie op verkope vorm deel van administratiewe koste. (1)

3.2 PRODUKSIEKOSTESTAAT

Die volgende inligting is geneem uit die rekeningkundige rekords aan die einde van die 2020 finansiële jaar.

GEVRA:

3.2.1 Voltooi die Nota vir Direkte Materiaalkoste. (7)

3.2.2 Voltooi die Produksiekostestaat op 29 Februarie 2020. (15)

3.2.3 Voltooi die Inkomstestaat vir die jaar geëindig 29 Februarie 2020. (11)

INLIGTING:

- A.** Spoorvrag op grondstowwe aangekoop, R180 000.
- B.** Salarisse en lone beloop R724 160 vir die finansiële jaar. 50% hiervan is lone vir werkers wat direk aan die produkte gewerk het. Die res word gelykop verdeel tussen fabrieksbokoste en administratiewe koste.
- C.** 96 000 klaarprodukte is gedurende die finansiële jaar vervaardig. Die kosprys van klaarprodukte was R20 elk.
- D.** Verkope vir die jaar is R3 804 000. Goedere word verkoop teen 'n winsopslag van 100% op kosprys.
- E.** Verkoops- en verspreidingskoste beloop R594 860.
- F.** Administratiewe koste is R 571 100. Dit sluit nie lone en salarisse in nie.

3.3 KOSTEBEREKENINGE

Jy word voorsien van inligting uit die rekords van Leef Gesond, die vervaardigers van een soort ontbytpap. Die finansiële jaar eindig op 31 Augustus 2020.

GEVRA:

- 3.3.1 Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 31 Augustus 2020. (4)
- 3.3.2 Behoort die besigheid tevrede te wees met die aantal eenhede wat hulle gedurende die huidige finansiële jaar vervaardig en verkoop het? Verduidelik. Haal syfers aan. (3)
- 3.3.3 Gee TWEE moontlike redes vir die styging in direkte materiaalkoste per eenheid in die huidige finansiële jaar. (4)
- 3.3.4 In 'n poging om die finansiële resultate vir die volgende finansiële jaar te verbeter, het Tyler, die eienaar, voorgestel dat die hoeveelheid ontbytpap per houer met 10% verminder moet word terwyl die verkoopprijs dieselfde bly. Gee TWEE geldige redes waarom hy dit nie moet doen nie. (4)

INLIGTING:

Die volgende inligting is uit die rekeningkundige rekords geneem:

	31 AUGUSTUS 2020		31 AUGUSTUS 2019	
	TOTAAL	PER EENHEID	TOTAAL	PER EENHEID
Verkope	R1 792 000	R28,00	R1 794 000	R23,00
Veranderlike koste	R1 024 000	R16,00	R975 000	R12,50
Vaste koste	R736 000	R11,50	R630 000	R8,08
Direkte materiaalkoste	R656 000	R10,25	R592 800	R7,60
Gelykbreekpunt	?		60 000 eenhede	
Aantal eenhede vervaardig en verkoop	64 000 eenhede		78 000 eenhede	

VRAAG 4: FINANSIËLE EN INTERNE BEHEER**(26 punte; 20 minute)****4.1 BEGRIPPE**

Kies 'n beskrywing in KOLOM B wat by die begrip in KOLOM A pas. Skryf slegs die letters (A–E) langs die vraagnommers (4.1.1–4.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A	KOLOM B
4.1.1 Professionele liggaam	A Die aantal eenhede wat vervaardig is het aansienlik toegeneem teenoor die vorige jaar en sal tot 'n wins bydra
4.1.2 Kommissie van Maatskappye en Intellektuele Eiendom	B Vergelyking van werklike met begrote syfers
4.1.3 Produktiwiteit	C Handhaaf die integriteit van die professie en pas dissiplinêre stappe toe teen diegene wat nie by standarde hou nie
4.1.4 Interne beheer	D Registrasie van maatskappye E Die aanstelling van 'n professionele persoon met integriteit in 'n produktiewe posisie

(4 x 1) (4)

4.2 BATEBESTUUR EN BEHEER

Jy word voorsien van inligting uit die rekords van Sharks Bpk.

INLIGTING:

A.	Uittreksel van inligting uit die Balansstaat	31 Augustus 2020	31 Augustus 2019
	Grond en geboue	2 587 750	4 050 250
	Toerusting teen kosprys	1 500 000	1 200 000
	Opgehoopte waardevermindering op toerusting	?	540 000

B. Al die toerusting (aangekoop op 31 Augustus 2016) is op 29 Februarie 2020 vir R600 000 ingeruil. Nuwe toerusting is op hierdie datum aangekoop. Toerusting word teen 15% p.j. op kosprys verminder.

C. Geen nuwe grond en geboue is aangekoop gedurende hierdie jaar nie.

GEVRA:

4.2.1 Voltooi die Bateverkoperekening in die Algemene Grootboek.. (10)

4.2.2 Voltooi die Nota vir Vaste Bates in die Finansiële State op 31 Augustus 2020. (12)

26

TOTAAL: 150

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS

$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedryfsbates : Bedryfslaste
(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	Niebedryfslaste : Aandeelhoudersbelang
(Handel en ander ontvangbare bedrae + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
(*Sien nota hieronder)	
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang + Gemiddelde niebedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhoudersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprijs per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$	
NOTA: * In hierdie geval, indien daar 'n verandering in die aantal uitgereikte aandele gedurende 'n finansiële jaar is, word die geweegdegemiddelde-getal aandele in die praktyk gebruik.	